

GS-FACKET

SKOGSRAPPORT 2024

Hur ser GS medlemmar på utvecklingen för skogsbruket?

Skogsvisa av Ewald Westerlund

*Jag sitter vid stockelden full utav tankar. Stjärnor lyser över min skog.
En huggare är jag, mitt hjärta det bankar.*

*Släpsamt och tungt är mitt knog. Men jag är lycklig, fri som den fågel
som gungar i granen intill.*

Ensamma timmar skänker mig glädje - jag sjunger en låt när jag vill.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

- 1. Inledning**
- 2. Överblick**
- 3. Vad tycker GS om skogsbruket och klimatet idag?**
- 4. Skogsenkät**
- 5. Arbetsmiljöundersökningen**
- 6. Områden för framtida fördjupning**
- 7. Slutsatser**
- 8. Källförteckning**

INLEDNING

Debatten om det svenska skogsbruket är stor men den exkluderar de anställda. GS-fackets medlemmar som jobbar i skogen kommer sällan till tals trots att det kanske är de som berörs allra mest av debatten. Det är tack vare våra medlemmar som skogen kan brukas, som vinsterna kan skapas och som viktiga produkter kan framställas. Om skogsbruket ska utvecklas, då kommer medlemmarna påverkas och därför måste de inkluderas. GS-medlemmar viger sina arbetsliv till skogsbruket och sitter på värdefull kompetens och erfarenhet. De har valt sina arbeten för att det är arbeten som ligger nära deras hemorter i skogslandskapen men framförallt för att de vill jobba i skogen. Medlemmarna förtjänar en större roll i debatten och för att få det utrymme behöver GS även ha svar på vår tids frågor om skogsbruket.

Frågorna är många kring skogsbruket och svaren är omtvistade. Redan för hundra år sen var debatten stor och hård i fråga om hur skogen skulle brukas. Det är inte konstigt att debatten varar länge. Skogen berör oss alla: som näring, som svensk kultur och som naturresurs. Nuförtiden växer debatten i takt med att skogen blir allt viktigare för att klara av klimatomställningen men också eftersom att skogsbruket blir alltmer kritiserat. Debatten domineras av aktörer som försvarar dagens skogsbruk, såsom skogsindustrin och intresseorganisationer, mot aktörer med kritiska åsikter, exempelvis expertmyndigheter, miljöorganisationer och lokala grupper.

Även omvärldsfaktorer driver på skogsdebatten då framtiden kommer att innebära stora förändringar för skogsbruket. Ett varmare klimat leder exempelvis till spridning av barkborrar och fler skogsbränder vilket i sin tur ställer nya krav på skogsbruket. Samtidigt ökar efterfrågan på träprodukter som en del av omställningen parallellt med att skogen blir alltmer värderat som en kolsänka. Därtill varnar myndigheter och forskare för att djur- och växtarter och naturens tjänster, såsom frisk luft och vatten, äventyras mer och mer på grund av mänsklig påverkan. Den europeiska unionen fattar nya beslut om markanvändning och miljö- och klimatpolitik vilket ändrar förhållningssättet till skogen och dess värde och nytta. Krig i vår omvärld och en instabilare världsutveckling gör att den svenska skogen också blir viktigare för andra som pålitlig resurs. Lägg därtill att det råder brist på skogsmaskinförare och att mycket arbetskraft hämtas från fjärran länder.

För att klara klimatomställningen måste skog avverkas för att ersätta fossila produkter. Men om skogsbruket inte förändras finns en risk att politiker anser att det bästa för klimatet är att helt enkelt reglera skogsbruket så hårt att avverkning knappt är möjligt. Ett sådant scenario skulle innebära att i princip samtliga GS-fackets medlemmar står utan försörjning. Därför är det viktigt att säkra ett brett politiskt stöd för fortsatt högt uttag av skogsråvara. Om inte GS för en egen politik för skogen kommer andra att bestämma över våra huvuden. Det finns ett stort förändringstryck mot skogsbruket. Enligt vår framgångsrika fackliga tradition behöver vi bejaka förändring och värna våra medlemmars intressen.

I en tid av förändringar är skogsbolagens utgångspunkt ändå god med rekordvinster och växande omsättningar. Men hur ser utgångspunkten och framtiden ut för de anställda i skogsbruket? På en övergripande nivå bekräftar vår senaste enkät bland medlemmarna i skogen att produktionspressen och låga löner fortsätter att vara de största problemen. Därtill fortsätter lönenivåerna för maskinförare i skogsbruket att vara lägre än för jämförbara yrken. Samtidigt ökar ohälsan bland våra medlemmar enligt vår arbetsmiljöundersökning. Sannolikt finns kopplingar till rekordavverkningen och stora vinster. Branschen lyfter att det råder brist på skogsmaskinförare och varnar för att många nya slutar och att en stor andel kommer att gå i pension inom tio år. Inom skogsvård, som tidigare utfördes av sommarjobbare och lokala ungdomar, består arbetskraften

nästintill helt av utländsk arbetskraft. Dessa migrantarbetare sitter i en stark beroendeställning till arbetsgivaren och riskerar därmed att utnyttjas. Branschen går alltså allt bättre ekonomiskt samtidigt som personalen hanterar växande problem.

Skogsdebatten måste också handla om hur det enorma värdet från skogsbruket ska fördelas samt om villkoren för de anställda och hemorterna i skogslandskapen. Våra medlemmar uppger att de vill jobba i skogen. Men många nya slutar och de som är kvar får låga löner och blir hårt pressade trots rekordvinster. GS-medlemmar har olika uppfattningar om hur miljö- och klimatpåverkan ska hanteras och hur skogen ska brukas. Samtidigt pekar de flesta ut att skogsbrukets problem framförallt är av ekologisk art. Medlemmarna vill jobba i skogen men de vill få en lön för mödan, goda villkor och att deras arbete bidrar positivt till skogen. GS facket ska göra sitt yttersta för att driva medlemmarnas bästa och värna deras villkor.

Sverige behöver ett skogsbruk som är hållbart på riktigt, där även den sociala dimensionen, såsom välmående för anställda och lokalbefolkningen, uppnås. Denna rapport har som syfte att synliggöra skogsarbetarens perspektiv i en allt mer infekterad skogsdebatt samt presentera en kartläggning över åsikter bland våra medlemmar och vilka utmaningar som de står inför.

Jesper Lindholm, utredare GS

Stockholm, maj 2024

ÖVERBLICK

Skogsbruket i sig och skogen i stort berör många olika frågor och delar av samhället. Då det är omöjligt att lista alla perspektiv och trender sker en avgränsning mot GS prioriterade frågor och samhällsdebattens största frågor.

Därefter följer fördjupningar utifrån vår egen enkät med medlemmar som omfattas av skogsavtalet och utdrag ur GS arbetsmiljörapport med fokus på medlemmarna i skogsavtalet.

- **Nästintill enbart utländsk arbetskraft inom skogsvård och stora problem med utnyttjande av arbetstagare**

Flera myndigheter styrker GS-fackets uppfattning om att det finns stora problem med arbetskraftsinvandringen och utnyttjandet av arbetstagare. Riksrevisionen anser att skogsbruket är en bransch som är särskilt utsatt för arbetslivskriminalitet (Riksrevisionen, 2020). Upphandlingsmyndigheten pekar ut att det råder osäkra arbetsvillkor i skogsbruket (Upphandlingsmyndigheten, 2019). Arbetsmiljöverket uppger att det finns allvarliga risker och brister i skogsarbetet (Arbetsmiljöverket, 2014).

Arbetsgivarorganisationerna uppger själva att 97 procent av personalen inom skogsvård, exempelvis röjning av sly och plantering av nya träd, består av utländsk arbetskraft (Skogsforsk, 2020). Det innebär att arbeten som tidigare utfördes av primärt lokala arbetskraft är helt ersatt av arbetskraft från andra länder. Trenden är att arbetskraften kommer från länder allt längre bort från Sverige, såsom Thailand i Asien och Kamerun i Afrika. Det här innebär en stor maktförflyttning från arbetstagarkollektivet till arbetsgivarna och att den enskilda individen blir utsatt.

Detta innebär flera utmaningar ur arbetstagarens perspektiv. Eftersom det rör sig om säsongsanställningar saknas incitament för att försöka förbättra villkoren på lång sikt. Då arbetskraften i huvudsak består av lågutbildade personer från utvecklingsländer finns det betydande okunskap om rättigheter, kollektivavtal, rättsväsendet, arbetsmarknaden, m.m. i Sverige. Det finns många fall av utnyttjande av utländsk arbetskraft och flera myndigheter pekar på systematiska risker.

- **Brist på maskinförare inom skogsbruket**

Branschaktörer har länge uppgett svårigheter rekrytera personal. "Det råder en skriande brist på nya skogsmaskinförare. Och det blir knappast bättre. En stor andel, 40 procent, av landets skogsmaskinförare har högst ett decennium kvar till pension. Samtidigt utbildar sig väldigt få unga till yrket. Många nytillkomna slutar dessutom inom fem år" uppger Norra Skog (Föreningen Skogen, 2024).

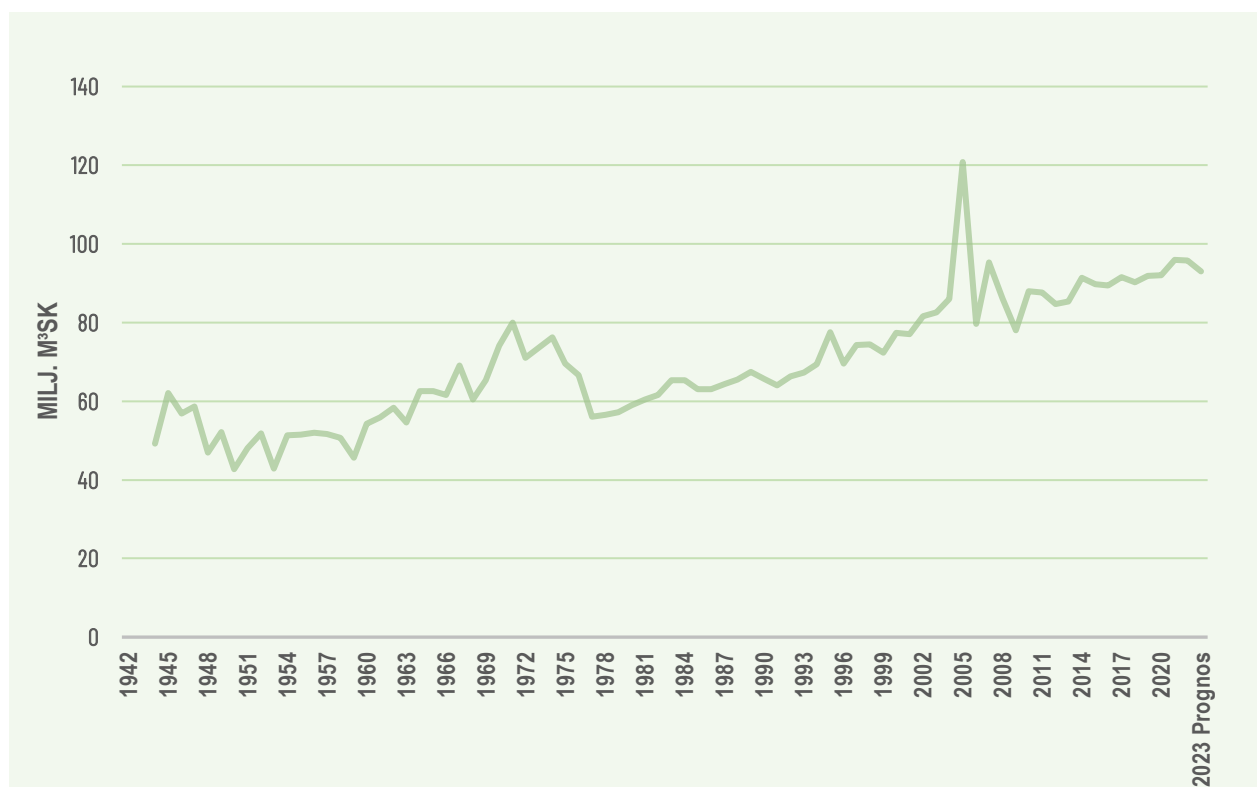
- **Lönerna för maskinförare är lägre än för andra yrkesgrupper**

GS har tidigare jämfört nivåer på lönerna med andra branscher, då det finns en signifikant skillnad i nivåerna och då medlemmarna uppger att de lämnar skogsbruket för just närliggande maskinoperatörsyrken i andra branscher.

Löneläget för skogsmaskinförare jämfört med tre andra likvärdiga yrkesgrupper, enligt SCB:s lönestatistik (SCB, 2024).

Yrke	Månadsinkomst (innan skatt)
Skogsmaskinförare	30 400 kr
Lastbilsförare m. fl.	31 400 kr
Truckförare	32 800 kr
Kranförare	35 700 kr

- **Avverkning av skogen slår rekord de senaste åren**

Enligt Skogsstyrelsen har avverkningen nått rekordnivåer under de två senaste mätbara åren, år 2021 avverkades 96 miljoner kubikmeter och år 2022 avverkades 95,8 miljoner kubikmeter (Skogsstyrelsen, 2023). Enligt [myndighetens prognos för år 2023](#) verkar avverkningen minska marginellt till 93 miljoner kubikmeter vilket är en fortsatt historiskt hög nivå (Skogsstyrelsen, 2023).

- **Skogsindustrin gör enorma vinster och trenderna är fortsatt positiva**

De senaste åren har skogsindustrin gjort enorma vinster: "Svensk skogsindustri har haft ett rekordår 2022 och en beräknad sammanställning visar nu att den totala vinsten, efter skatt, troligtvis var över 50 miljarder kronor 2022. Givet ett exportvärde om 150 miljarder kronor visar detta på att en tredjedel av exportvärdet gick till ren vinst" (Skogsforum, 2023).

Utvecklingen ser fortsatt positiv ut för skogsindustrin: "Svensk och finsk skogsindustri gör stora vinster under rådande bränslekris. Kriget i Ukraina och oron i världen har drivit upp bränsle- och råvarupriserna, vilket gjort att den nordiska skogsskatten stigit i värde" (Dagens PS, 2022). Trenden fortsätter alltså att vara positiv. "Vi bedömer att den höga efterfrågan på massaveden kommer bestå under längre tid" sade Olof Hansson, affärsområdeschef för Södra Skog (Dagens PS, 2022). Nyligen rapporterade exempelvis Sveaskog att rörelseomsättningen ökar för år 2023 (Skogsaktuellt, 2024).

- **Sverige har väsentligt lägre virkespriser än jämförbara länder och EU utreder misstankar om kartellbildning**

Enligt Danske Bank har "Sverige bland Europas lägsta virkespriser. Nu under våren har virkespriserna fallit kraftigt i såväl Baltikum som Finland och skillnaderna har jämnats ut. Otvetydigt är det dock fortfarande så att södra Sverige har bland Europas lägsta virkespriser" (Skogsaktuellt, 2024).

- **Skogsindustrin satsar mindre på forskning och utveckling än andra branscher**

Enligt Danske Bank satsar skogsindustrin mindre på forskning och utveckling än andra branscher. "För några år sedan tittade jag på ett antal större industriföretags forsknings- och utvecklingskostnader som en andel av den totala kostnaden för företaget. Där kom skogsindustrierna tillsammans med byggindustrin sist" [ur intervju](#) med Johan Freij, branschanalytiker på Danske Bank (Skogsaktuellt, 2024).

- **Naturvårdsverket om lagstadgade målet om levande skogar: en negativ utveckling med allt fler hotade djur- och växtarter**

Naturvårdsverket gör en granskning var fjärde år av de 16 miljömålen som Sverige har enligt lag (Miljö och utveckling, 2023). Enligt den ansvariga expertmyndigheten fortsätter läget att försämrats för djur- och växtarter i skogen och i stort. Utvecklingen försämrats mot det lagstadgade målet om att Sverige ska ha levande skogar.

- **I Finland ska det statliga skogsbolaget bruka 25 procent av skogen med hyggesfria metoder**

I Finland ska det statliga skogsbolaget bruka 25 procent av skogen med hyggesfria metoder (SVT, 2022). Enligt finska forskare innebär det fortsatt lönsamhet. Sveaskog ser risker med liknande modell men uppger att lönsamhet vore möjligt med liknande målsättning i Sverige.

- **Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen vill se mer hyggesfritt skogsbruk i statliga skogar**

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen önskar ett mer hyggesfritt skogsbruk i statens skogar (Sveriges Radio, 2023). De menar att det skulle förbättra den biologiska mångfalden, göra skogen mer tålig mot klimatförändring och gynna turismen.

GS OM SKOGSBRUKET OCH KLIMATET

Följande antogs av kongressen år 2021:

Den svenska skogspolitiken har som del av sin grund ett miljömål. Miljömålet innebär att den biologiska mångfalden ska bevaras och att kulturmiljövärden och sociala värden ska värnas. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma i skogen ges förutsättningar att fortleva under naturliga villkor och i livskraftiga bestånd. Hotade arter och naturtyper ska skyddas och skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas.

Hur miljömålen ska uppnås är av stort intresse för GS. Diskussionen kring avsättningar fokuseras till exempel kring ett kvantifierat mål i form av mängden avsatt skogsmark istället för kvalitet. Det får effekten att när en budgetram ges för dessa avsättningar sker det i högre utsträckning i de norra delarna av landet där skogsmarken har ett lägre pris. Avverkningsmetoderna är också betydelsefulla för hur Sverige uppnår miljömålet, bland annat eftersom kol lagras i marken. Minskade körskador och hänsyn till kulturvärden måste uppfyllas för att miljömålet ska nås.

Hur Sverige väljer att uppnå sina klimatmål berör, precis som miljömålet, alla GS medlemmar. För att stabilisera klimatet med en temperaturökning på högst två grader behöver världens koldioxidutsläpp minska med 60 % fram till år 2050. Sveriges bidrag till att nå tvågradersmålet innefattar ett klimatmål där Sverige är utan nettoutsläpp av växthusgaser år 2050. Brukandet av skogen och nyttja trä i fler produkter kan spela en viktig roll i strävan att minska det svenska beroendet av fossila bränslen samt binda kol i olika typer av kolsänkor och med det reducera utsläppen av växthusgaser.

SKOGSENKÄTEN

Bakgrund

GS har genomfört en enkät för att kartlägga vad medlemmarna inom skogsavtalet tycker är de största problemen i sina arbetsliv och vad de tycker om aktuella frågor inom skogsdebatten. Syftet är att slå fast vad medlemmarna vill att GS prioriterar som fackliga frågor och som ståndpunkter.

Det är framförallt tre yrkesgrupper som har deltagit i enkäten och som också organiseras inom skogsavtalet. 1 473 medlemmar tillfrågades om att vara med och 408 av dem deltog. Svarsfrekvensen på 28 procent är ovanligt hög för att vara en intern GS-enkät. I efterföljande presentation av enkätens resultat kommer vissa diagram enbart fokusera på skogsmaskinsförarnas svar. Detta då de är den största yrkesgruppen och de som tydligast påverkas av skogsbruksmetoder.

Enkätens resultat

Diagram 1. Vilken roll har du i skogsbruket? (Alla respondenter)

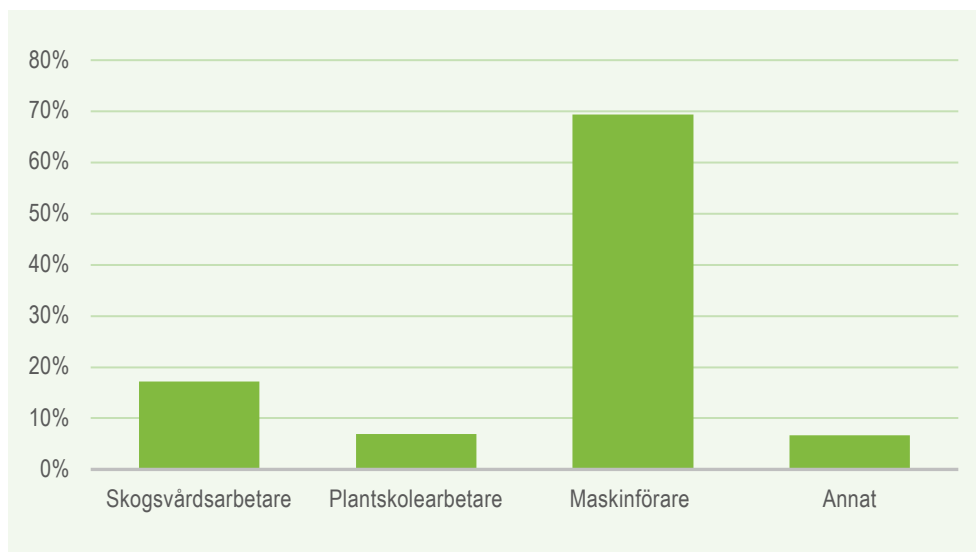
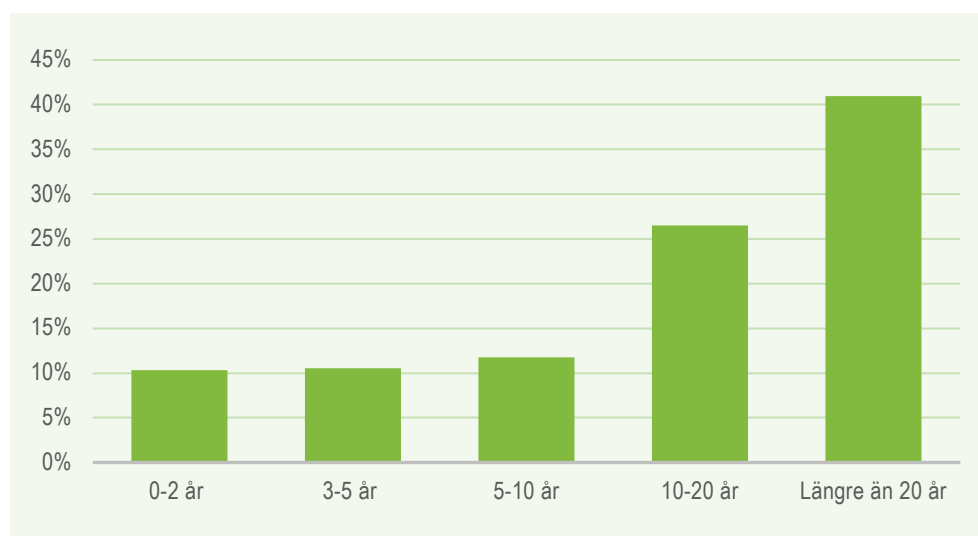

Diagram 1 visar att 70 procent av de svarande är maskinförare, vilket speglar avtalsområdet då det är den största yrkesgruppen.

Diagram 2. Hur länge har du jobbat inom skogsbruk? (Alla respondenter)

Som nämnt tidigare, bedömer olika aktörer inom branschen att många anställda lämnar branschen tidigt och att det finns en överhängande risk för arbetskraftsbrist vid omfattande pensionsavgångar¹. Bägge faktorer skulle kunna stämma enligt diagrammet. Ytterligare en orsak kan vara att många medlemmar gillar att jobba i skogen och att det förklarar varför så många som över 65 procent har arbetat i branschen i minst 10 år (diagram 2).

Diagram 3. Hur många anställda är ni på er arbetsplats? (Alla respondenter)

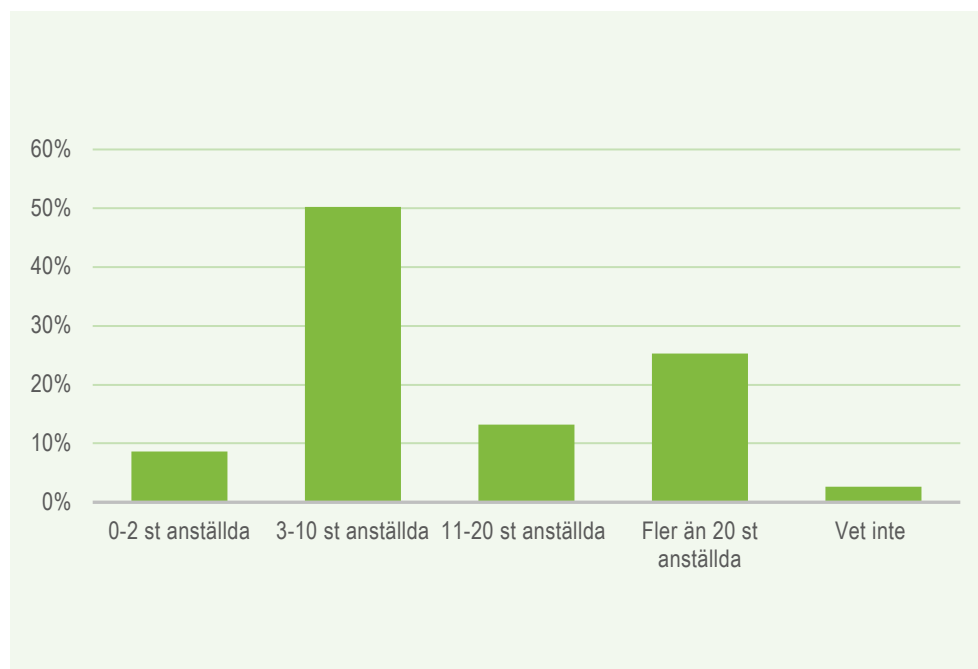

Diagram 3 visar att 50 procent av de svarande arbetar på mindre arbetsplatser med mellan tre till tio anställda. En fjärdedel arbetar på en arbetsplats med fler än 20 anställda.

¹ Ungefär 30 procent av de som arbetar inom skogsavtalet är 50 år eller äldre enligt GS individdata.

Diagram 4. Jobbar du på skogsbolag eller hos entreprenör? (Alla respondenter)

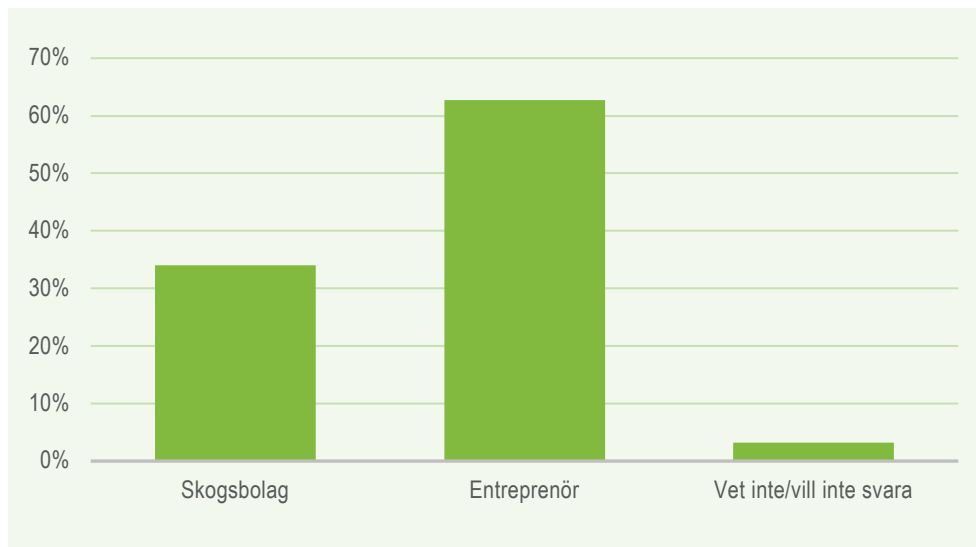
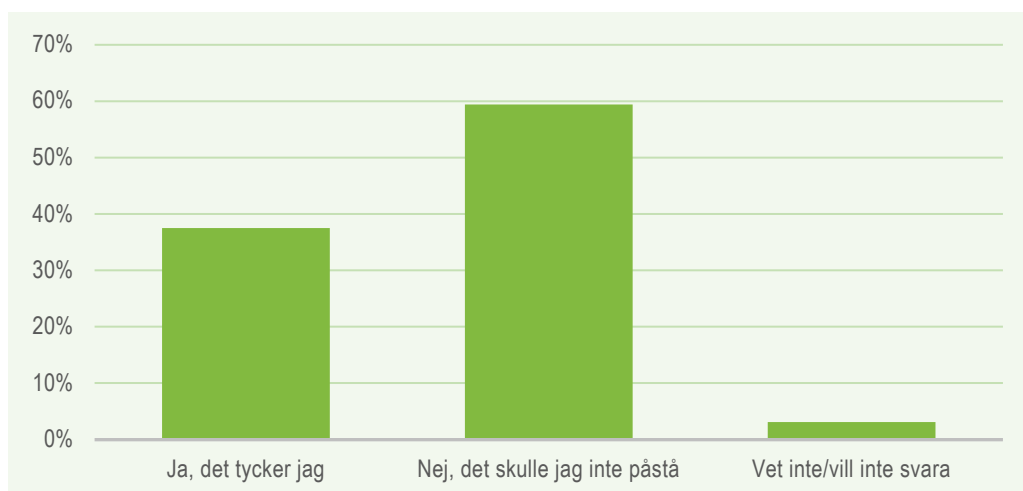

Diagram 4 reflekterar den stora decentralisering som skett inom skogsbruket under 1980- och 1990-talet, där skogsbolagen har gått från att ha egna lag av skogsarbetare till att lägga ut arbetet på många små entreprenörer.

Diagram 5. Har du en nära anknytning till ägaren, exempelvis släktskap eller vänskap? (Respondenter som arbetar hos entreprenör)

En nära relation kan innebära både för- och nackdelar för en anställd gentemot arbetsgivaren. Men en tydlig konsekvens kan vara att intresset för att organisera sig fackligt minskar. Nära 40 procent av dem som arbetar hos entreprenör uppger att de har en nära anknytning till företagets ägare. Mörkertal lär finnas då det endast är medlemmar som svarar, det vill säga: att övriga anställda lär i högre utsträckning svara ja.

Diagram 6. Vad upplever du är det bästa med ditt jobb? (Alla respondenter)

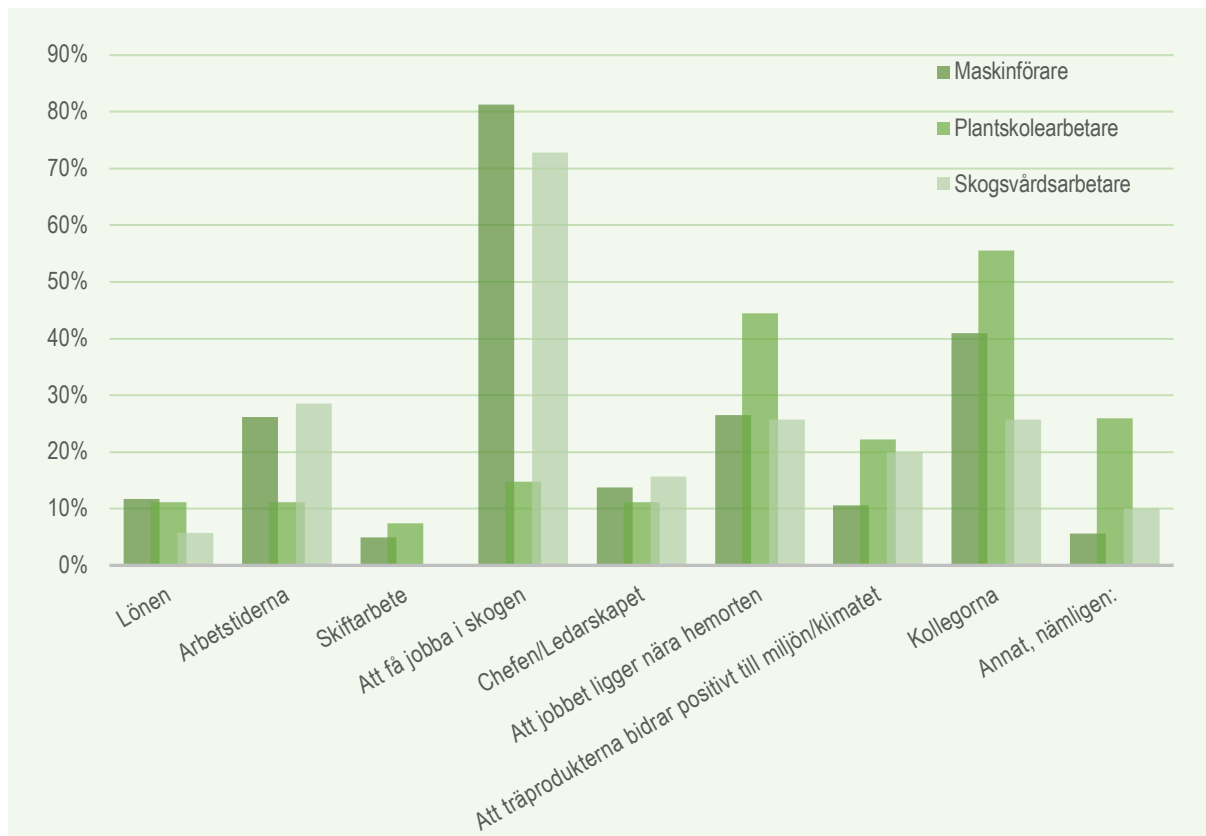

Diagram 6 visar med stor marginal att skogen som arbetsplats är det bästa med jobbet för maskinförare och skogsvårdsarbetare. Bland plantskolearbetare är det kollegorna och att jobbet ligger nära hemorten. Utöver alternativen i diagrammet uppger många att det bästa med jobbet är frihet att bestämma själva, variation vad gäller arbetsuppgifter och det egna ansvaret.

Diagram 7. Vad upplever du är de största problemen med ditt jobb? (Alla respondenter)

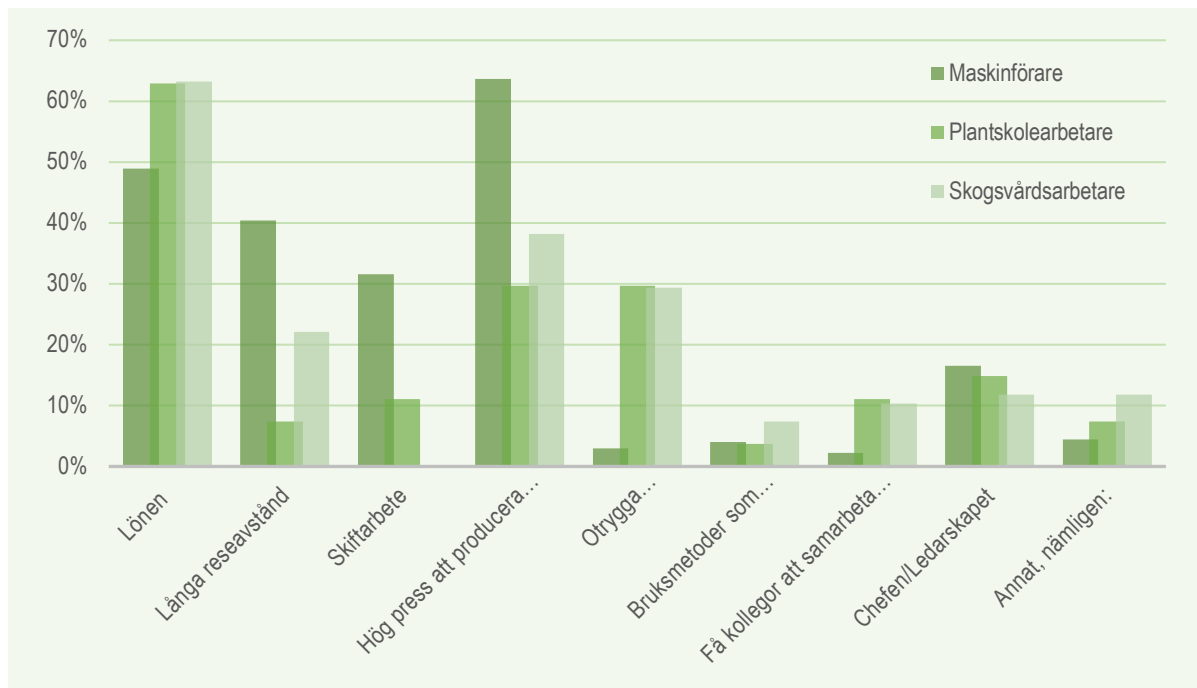

Diagram 7 visar att drygt 60 procent av maskinförarna tycker att produktionspressen är det största problemet, därefter lönen och långa reseavstånd. För plantskole- och skogsvårdsarbetare tycker drygt 60 procent att lönen är det största problemet, följt av hög press att producera så mycket som möjlig och otrygga anställningsvillkor. Utöver alternativen i diagrammet uppger respondenterna att de största problemen med jobbet är att det är fysiskt tungt, att det är tufft att arbeta utomhus oavsett väder och att det saknas lokaler att äta lunch och byta om i.

Diagram 8. Hur upplever du att omsättningen av personal är på din arbetsplats? (Alla respondenter)

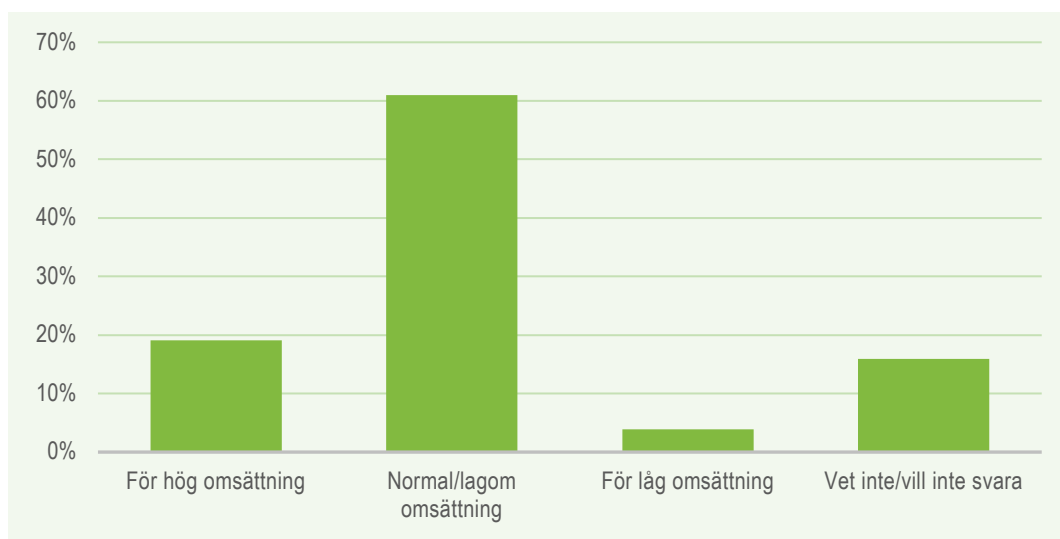
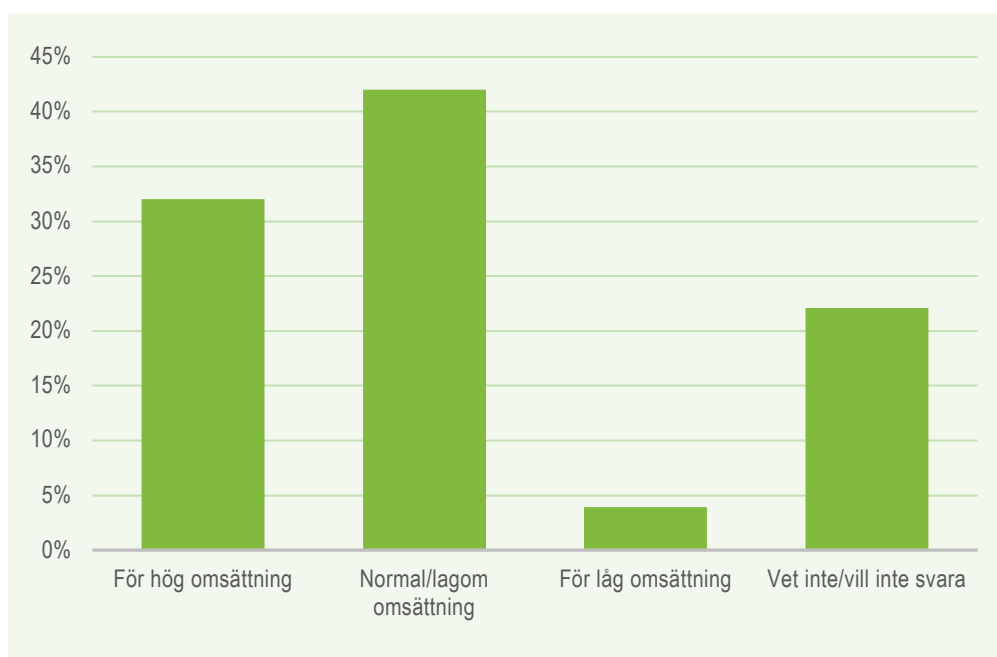

Diagram 8 redogör för hur personalomsättningen upplevs, dvs. i vilken omfattning medarbetare slutar och byts ut. Eftersom branschaktörer pratar om svårigheter att rekrytera är den här frågan av intresse. Men personalomsättning verkar inte upplevas som ett stort problem för GS-facketts medlemmar.

Diagram 9. Hur upplever du att omsättningen av produktionsledare är på din arbetsplats? (Maskinförare)

GS-medlemmar och maskinförare har tidigare lyft att det är ett problem att produktionsledare, den närmsta chefen, ofta byts ut.. Var tredje maskinförare i enkäten instämmer med det.

Diagram 10. Finns det migrantarbetare på din arbetsplats? Alla respondenter

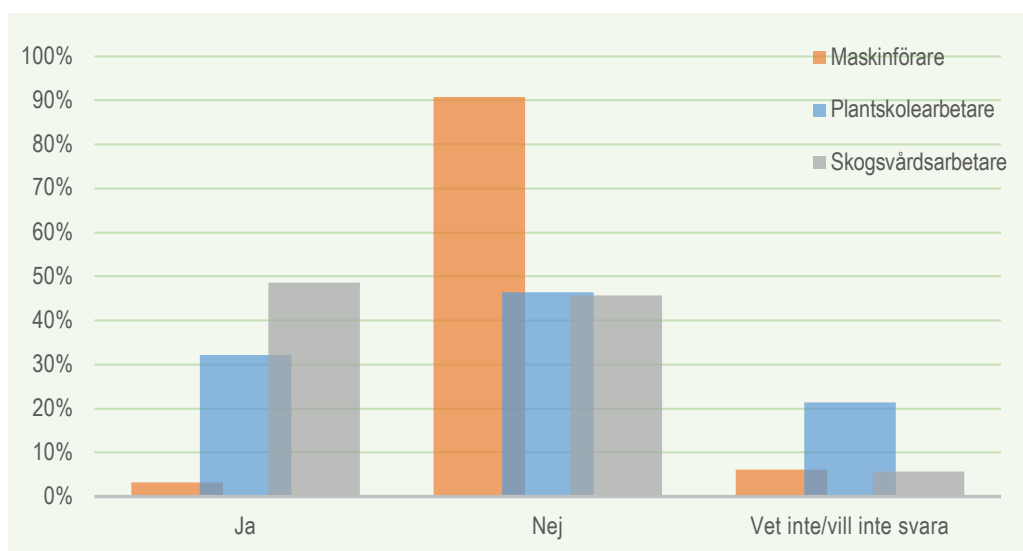

Diagram 10 uppvisar den stora skillnaden mellan yrkeskategorierna när det kommer till migrantarbetare. Bland maskinförare svarar tre procent att det finns migrantarbetare på arbetsplatsen medan motsvarande siffra för skogsvårdsarbetare är cirka 50 procent. För plantskolearbetare är siffran drygt 30 procent.

**Diagram 11. Upplever du att din arbetssituation har blivit bättre/sämre med tiden?
(Alla respondenter)**

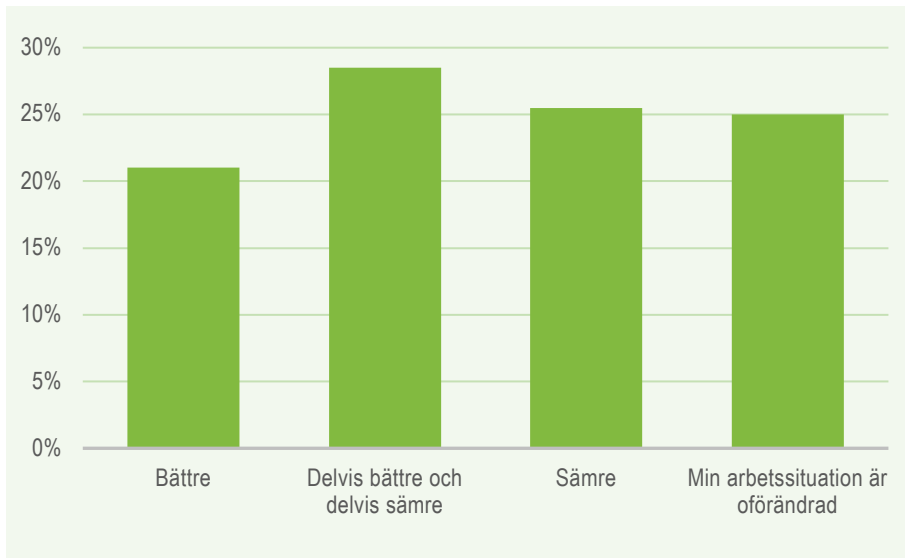
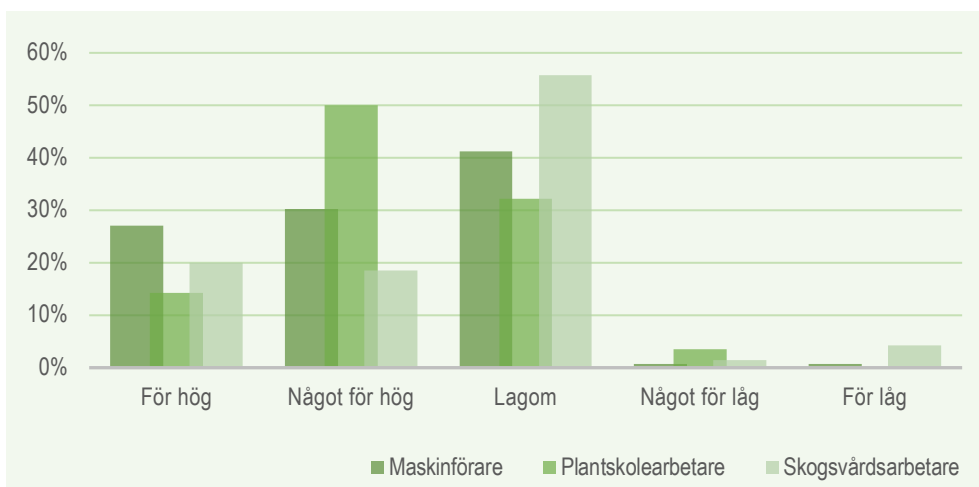

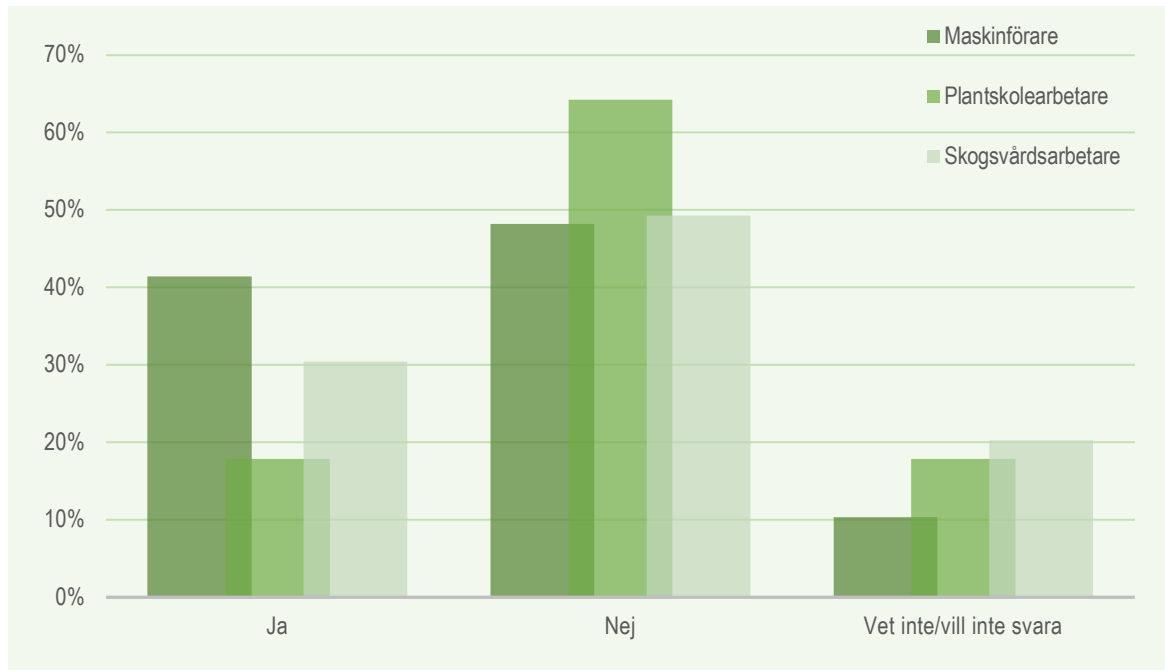
Diagram 11 visar att var fjärde medlem upplever att arbetssituationen har blivit sämre.

Diagram 12. Hur upplever du att produktionspressen är på din arbetsplats? (Alla respondenter)

57 procent av maskinförarna upplever att produktionspressen är för hög eller något för hög enligt diagram 12. Motsvarande siffra för plantskolearbetare är 64 procent). Bland skogsvårdsarbetarna tycker majoriteten att produktionspressen är lagom.

Diagram 13. Upplever du att dina arbetsprestationer mäts och granskas mer än nödvändigt? (Alla respondenter)

En betydande andel (40 procent) av maskinförarna upplever onödig mätning och granskning, enligt diagram 13. Det är ett problem som medlemmar återkommande lyfter med GS facket. 30 procent av skogsvårdsarbetarna upplever onödig mätning och granskning.

Diagram 14. Hur ofta behöver du jobba övertid? (Alla respondenter)

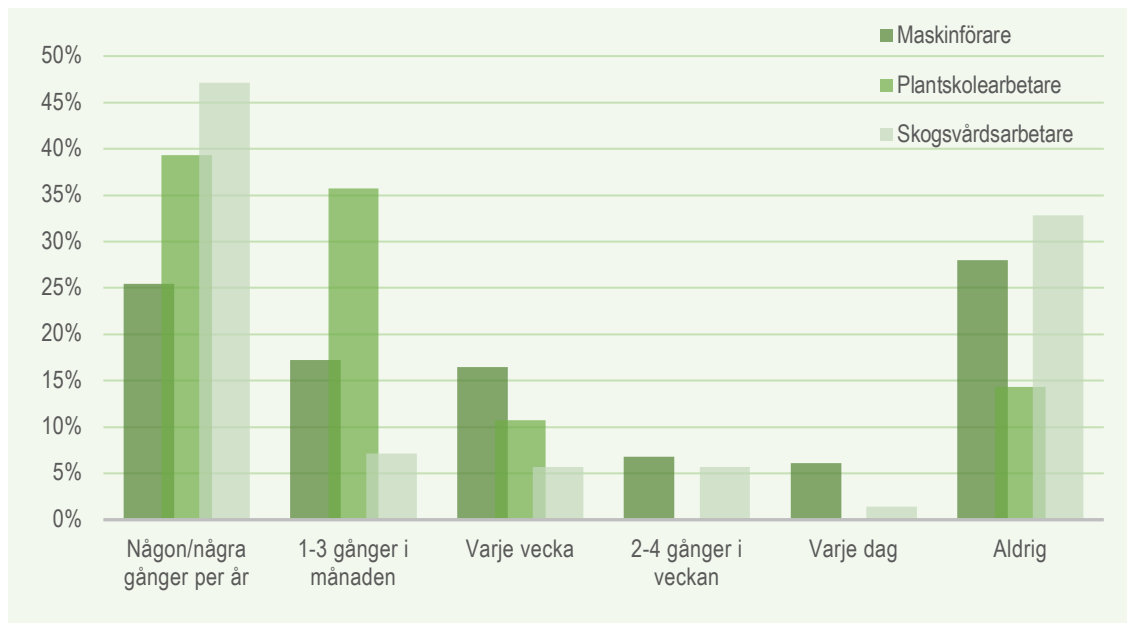
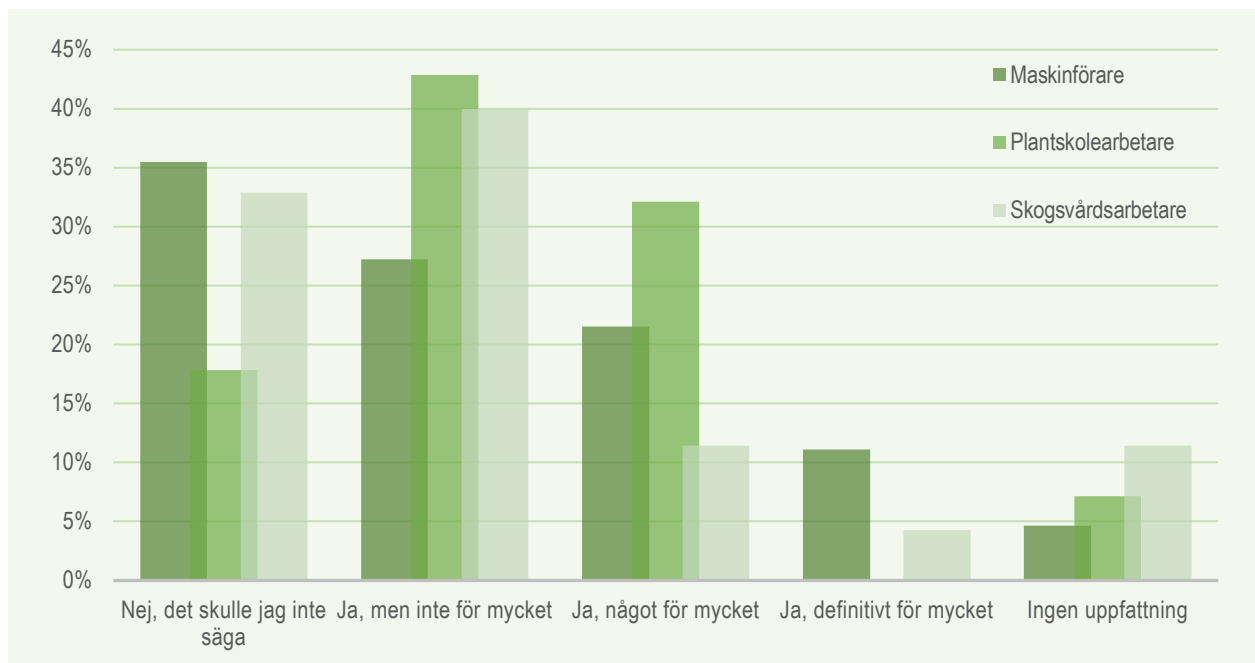

Diagram 14 visar att cirka 30 procent av maskinförarna ofta behöver jobba övertid². Ovanligast är det bland skogsvårdsarbetarna där 80 procent anger att de sällan eller aldrig behöver arbeta övertid³. För plantskolearbetare är det vanligast att jobba övertid Någon/några gånger i månaden.

Diagram 15. Har dina arbetsuppgifter ökat i antal över tid? (Alla respondenter)

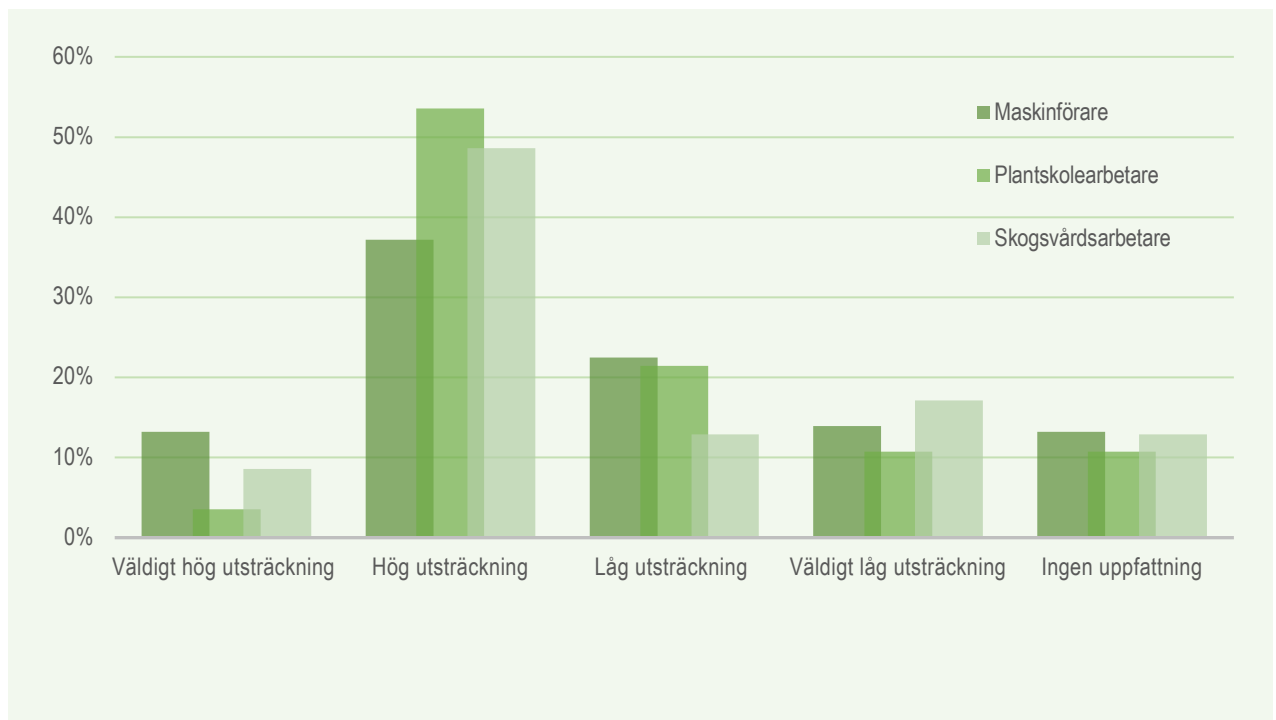

² Varje vecka, 2-4 gånger i veckan och varje dag sammantaget för maskinförare.

³ Någon/några gånger per år och aldrig sammantaget för skogsvårdsarbetare.

Diagram 15 visar att en tredjedel av maskinförarna upplever att arbetsuppgifterna ökat för mycket i antal över tid, samma gäller plantskolearbetarna. Majoriteten inom alla yrkesroller anger att antalet arbetsuppgifterna inte ökat eller ökat lagom mycket.

Diagram 16. I vilken utsträckning upplever du att du kan påverka din arbetssituation genom att prata med din chef? (Alla respondenter)

Drygt en tredjedel av medlemmarna upplever att man i låg och väldigt låg utsträckning kan påverka sin arbetssituation genom att prata med sin chef enligt diagram 16. Bland plantskole- och skogsvårdsarbetare är det vanligare att i hög utsträckning kunna påverka sin arbetssituation jämfört med maskinförare.

Diagram 17. I vilken utsträckning upplever du att det finns möjlighet att påverka tillsammans med dina kollegor? (Alla respondenter)

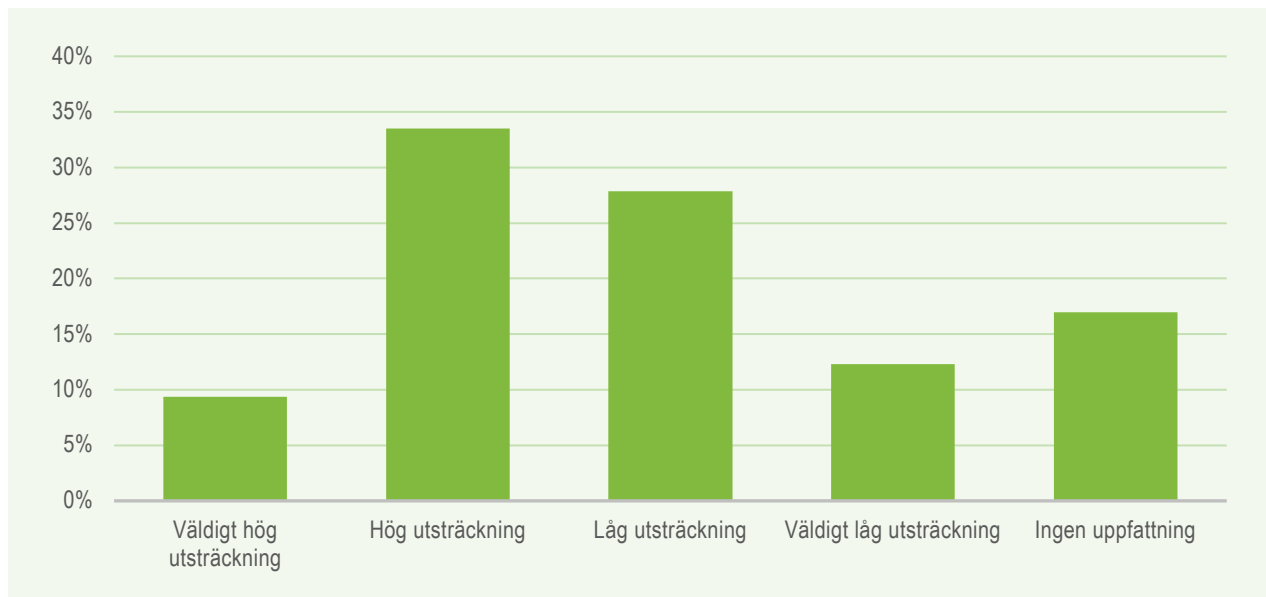
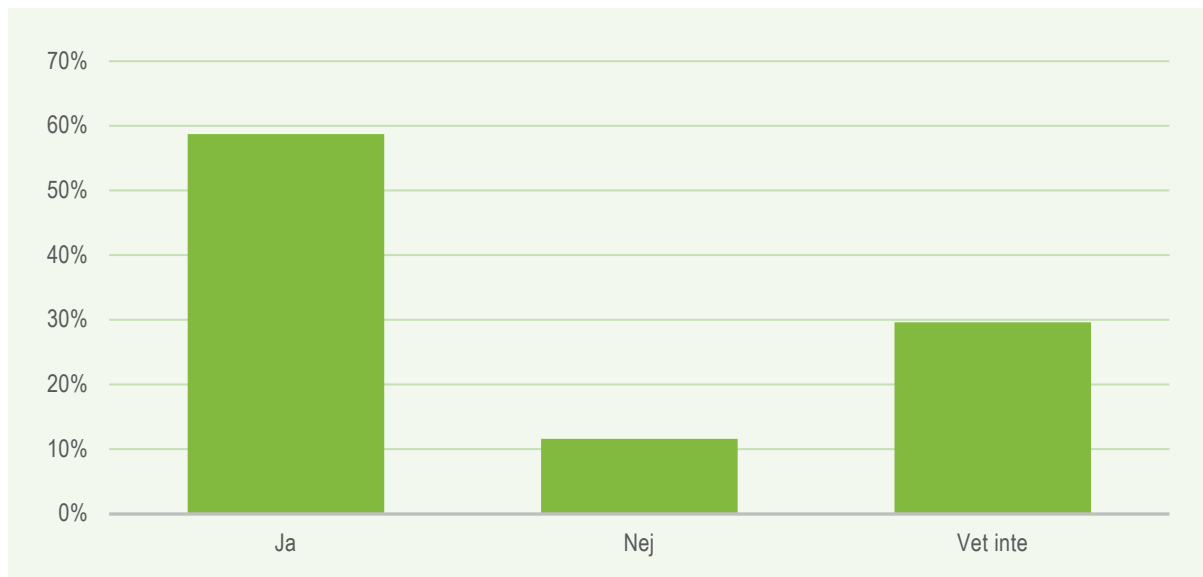

Diagram 17 visar respondenternas upplevelse av möjlighet till påverkan tillsammans med sina kollegor, exempelvis genom fackligt medlemskap. 40 procent uppger att man kan påverka i låg eller väldigt låg utsträckning tillsammans med sina kollegor. Motsvarande siffra för hög eller väldigt hög utsträckning är 42 procent.

Diagram 18. Skulle du vara positiv till att skogsbolagen skulle anställa egna lag om det gav bättre villkor för dig? (Alla respondenter)

Uppemot 60 procent av respondenterna anger att de skulle vara positiva till att skogsbolagen anställer egna lag. 30 procent vet inte och drygt 10 procent är negativa enligt diagram 18.

Diagram 19. I Finland måste statliga skogsbolag använda hyggesfria metoder för minst 25 procent av skogen. Tror du att det skulle fungera i Sverige? (Alla respondenter)

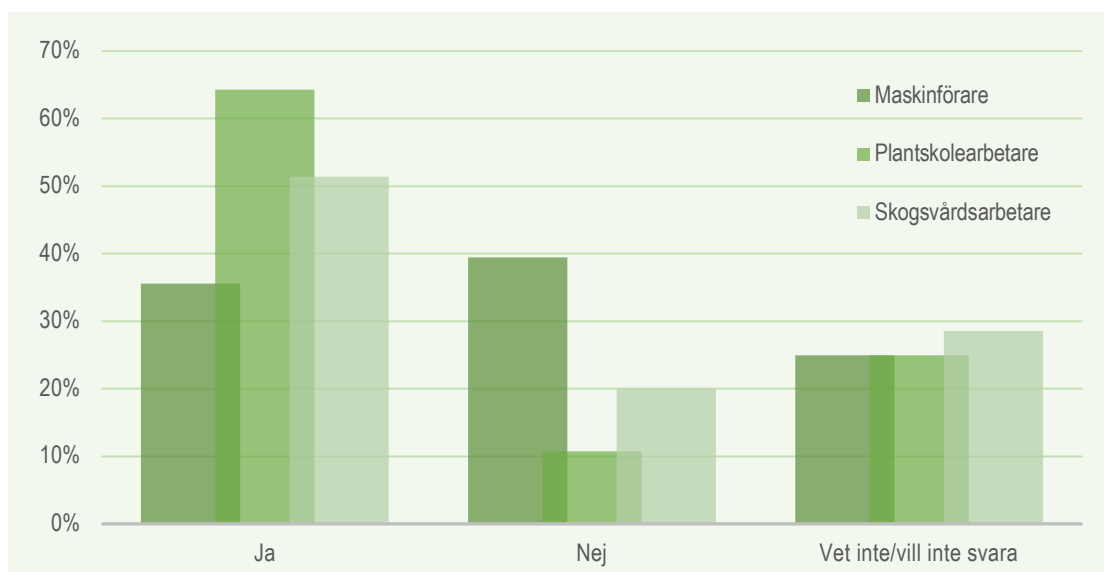

Diagram 19 visar att bland plantskole- och skogsvårdsarbetare finns majoriteter som tror att hyggesfria metoder skulle fungera. Bland maskinförarna är det något fler som säger nej än ja, därtill är det många som uppger vet inte/vill inte svara.

Diagram 20. Vad tycker du om att använda hyggesfria metoder i ditt eget arbete? (Maskinförare)

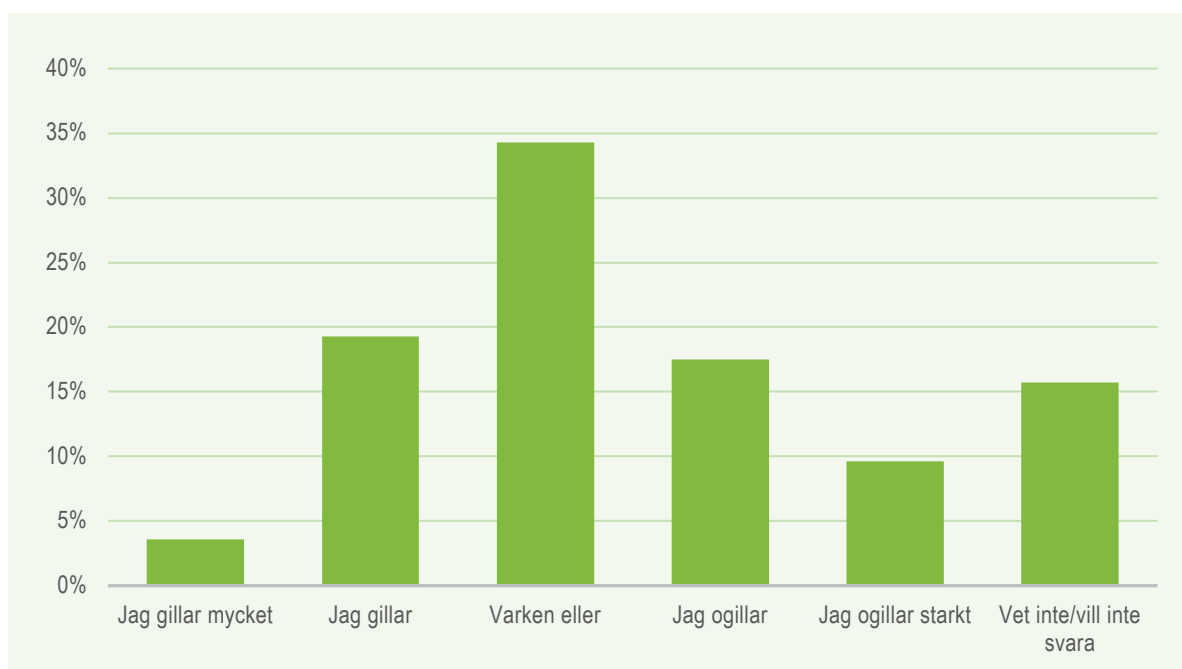

Diagram 20 visar att bland maskinförarna är den klart största uppfattningen om att använda hyggesfria metoder att det inte spelar någon större roll (knappt 35 procent). Cirka 27 procent gillar i någon utsträckning och ungefär 23 procent uppger att de i någon utsträckning ogillar hyggesfria metoder.

Diagram 21. Skulle du vilja att det användes mer hyggesfria metoder i Sveriges skogsbruk? (Alla respondenter)

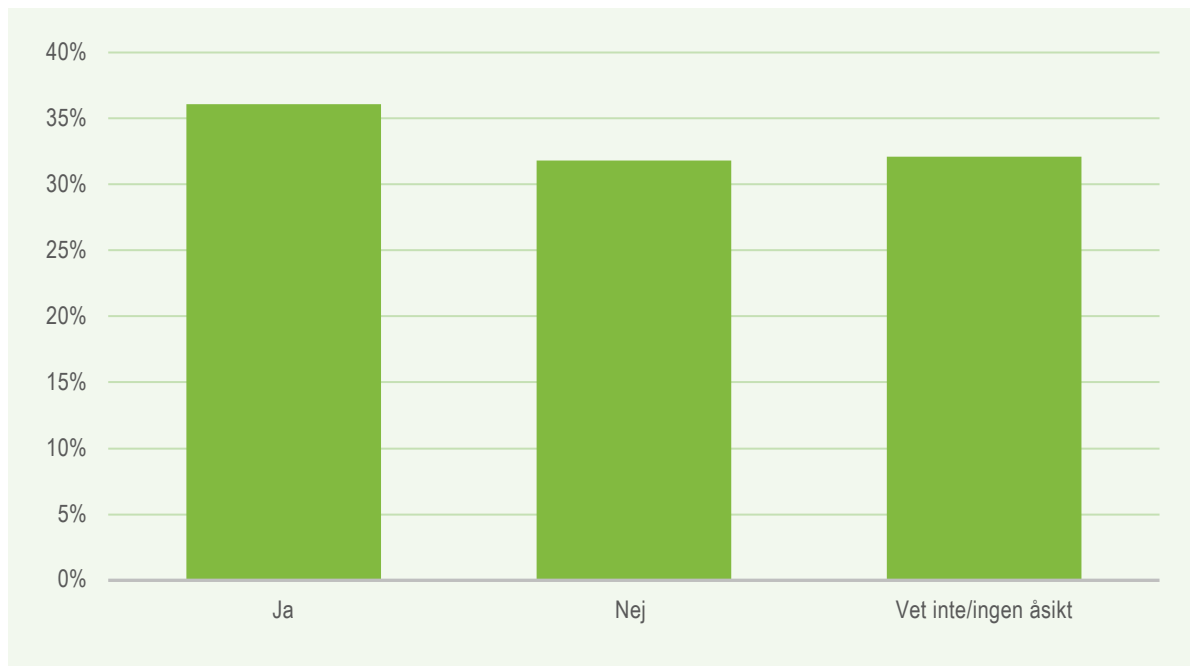

Diagram 21 visar att fördelningen mellan svarsalternativen är mycket jämn. 36 procent svarar att de vill att mer hyggesfria metoder används i Sveriges skogsbruk. 32 procent svarar att de inte vill det, lika många svarar att de inte vet eller inte har någon åsikt.

Diagram 22. Skulle du vilja att det användes mer hyggesfria metoder i Sveriges skogsbruk? (Maskinförare)

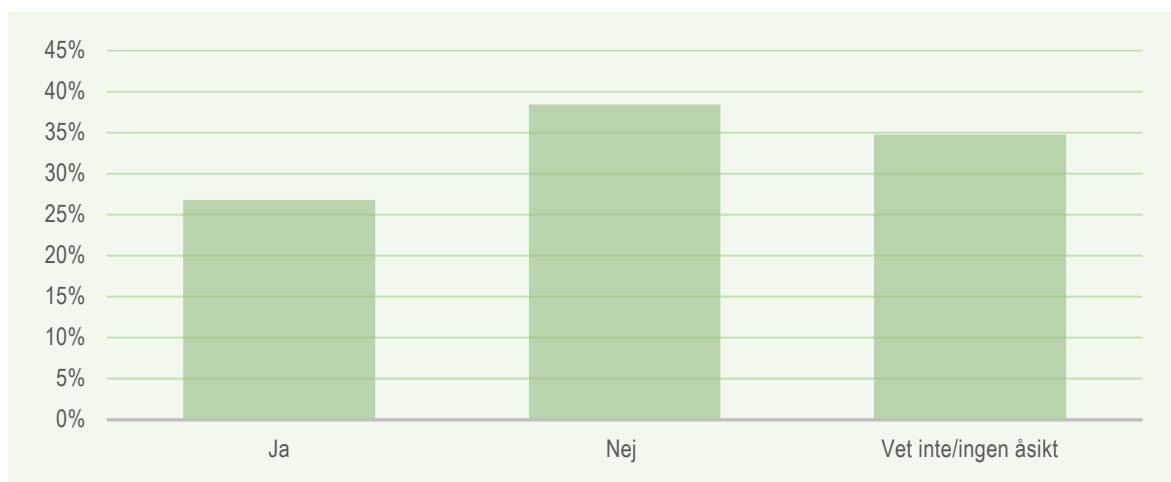

Diagram 22 med enbart maskinförarna visar att 38 procent inte vill att det används mer hyggesfria metoder, 35 procent svarar att de inte vet och 26 procent vill att det används mer.

I tabellerna 1 och 2 positioneras tre svarsalternativ utifrån ett poängsystem⁴. De svarande har fått rangordna alternativ utefter prioritet, där den högst prioriterade sätts högst upp osv.

Tabell 1. I valet av olika metoder för att bruka skogen, hur skulle du prioritera följande? Rangordna alternativen utefter prioritet. Alla respondenter.

Alternativ	Poäng	Position
Det som gör att arbetet fungerar väl för skogsmaskinföraren	457	1
Det som gynnar djur- och växtlivet samt klimatet	436	2
Det som ger den högsta möjliga nivå av avverkning och lönsamhet för näringslivet	331	3

Tabell 1 visar att när samtliga respondenter svarar värderar de den sociala och ekologiska hållbarheten betydligt högre än den ekonomiska.

Tabell 2. I valet av olika metoder för att bruka skogen, hur skulle du prioritera följande? Rangordna alternativen utefter prioritet. Respondenter är maskinförare.

Alternativ	Poäng	Position
Det som gör att arbetet fungerar väl för skogsmaskinföraren	355	1
Det som gynnar djur- och växtlivet samt klimatet	272	2
Det som ger den högsta möjliga nivå av avverkning och lönsamhet för näringslivet	222	3

Även bland maskinförarna syns ett större stöd för ekologiska värden än de ekonomiska, men en större prioritering av arbetssituationen för maskinföraren är tydlig (tabell 2).

⁴ Bordaräkning är ett system där de svarande rangordnar alternativ. Rangordningen som varje respondent avger omvandlas till poäng där den som rankas högst får n poäng, den som rankas nästhögst får n-1 poäng och så vidare. Poängsättningen utförs automatiskt i GS enkätverktyg.

Diagram 23: Tycker du att dagens skogsbruk är hållbart? (Alla respondenter)

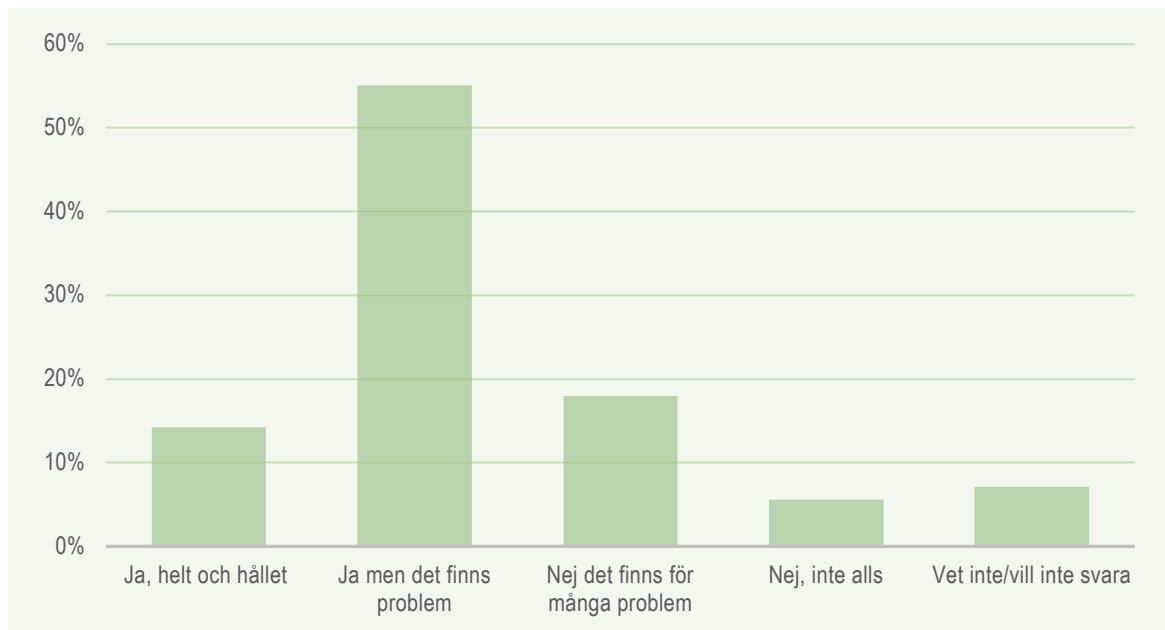
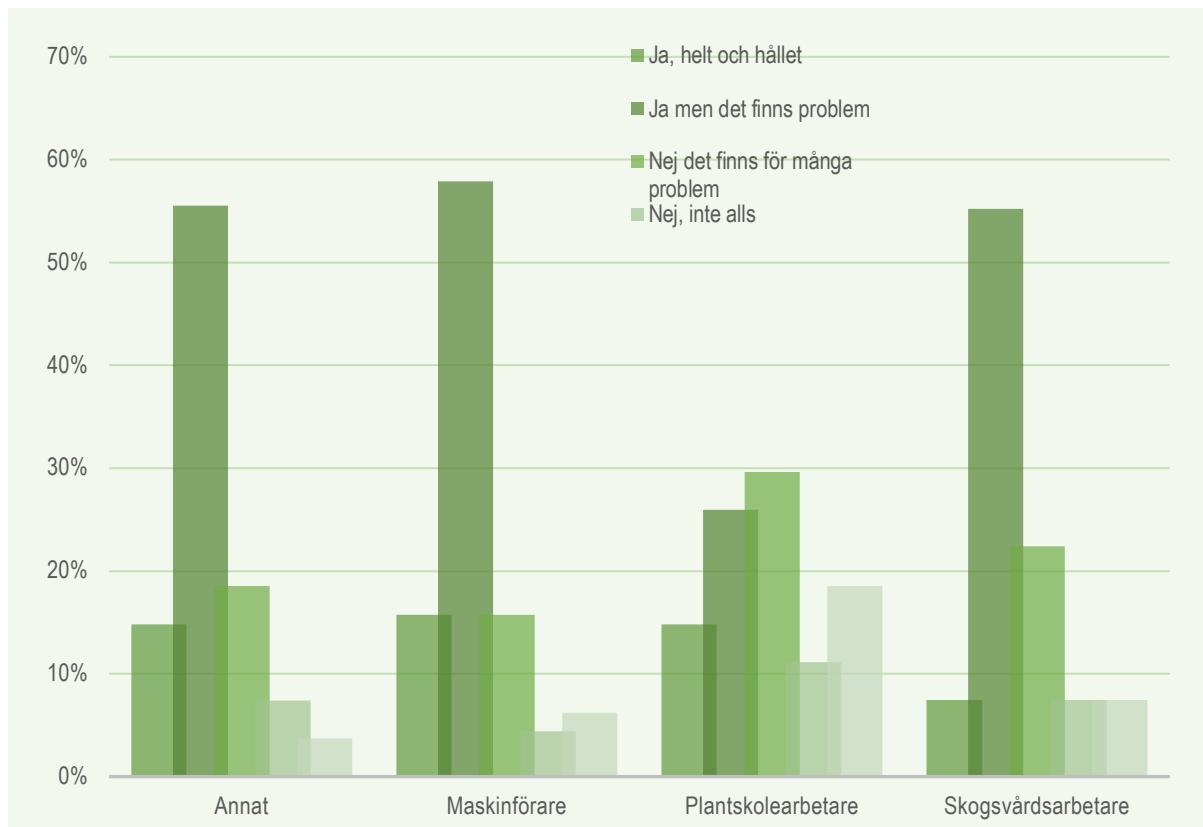

Diagram 23 visar att ungefär 15 procent tycker att skogsbruket är helt och hållet hållbart. Runt sju av tio bedömer att skogsbruket är hållbart. Men nästan åtta av tio uppger att det finns problem. Nästan var fjärde medlem säger att skogsbruket inte är hållbart.

Diagram 24. Tycker du att dagens skogsbruk är hållbart? (Alla respondenter)

Vid en yrkesindelning av frågan om hållbarhet i dagens skogsbruk blir skillnader tydliga. Högst andel plantskolearbetare upplever att dagens skogsbruk inte är hållbart och att det finns för många problem (diagram 24). Bland maskinförare och skogsvårdsarbetare svarar majoriteten att skogsbruket är hållbart men att det finns problem.

Diagram 25. Inom vilken/vilka område anser du att det finns störst problem? Max tre alternativ. (Alla respondenter)

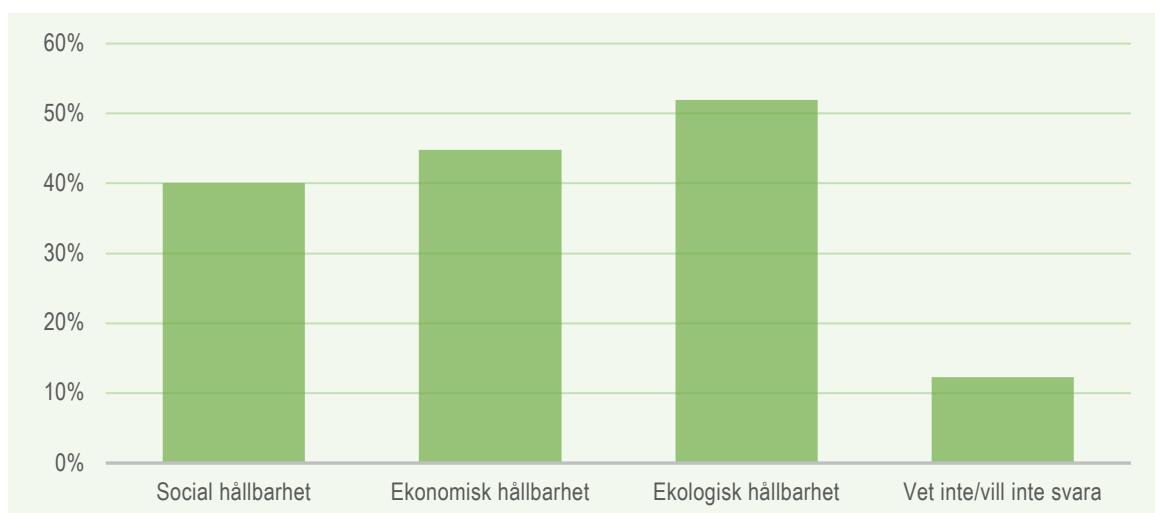
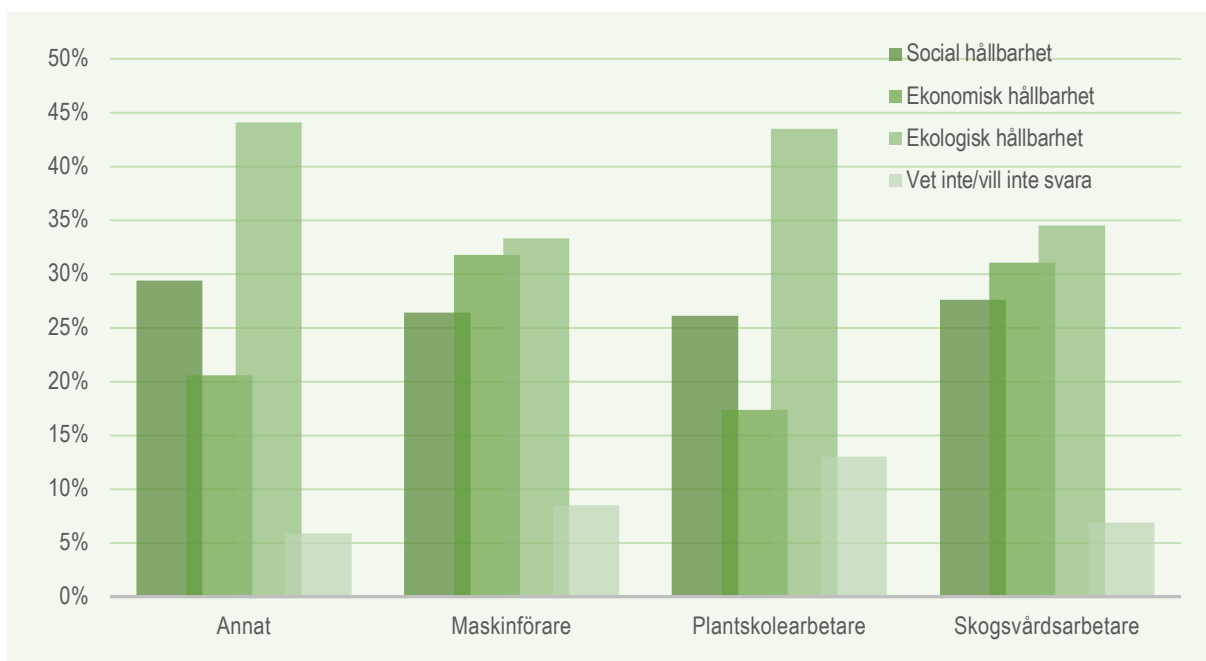

Diagram 25 visar att över 50 procent av respondenterna anser att det finns störst problem inom ekologisk hållbarhet, dock är fördelningen mellan alternativen relativt jämn.

Diagram 26. Inom vilken/vilka område anser du att det finns störst problem? Max tre alternativ. (Alla respondenter)

Vid en yrkesindelning av frågan om problem inom social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet uppger alla yrkesgrupper att det finns störst problem inom ekologisk hållbarhet

men plantskolearbetarna sticker. Bland maskinförare och skogsvårdsarbetare är fördelningen mellan alternativen mer jämn.

Analys av enkätsvar

Utifrån miljö- och klimatskussionen om bruksmetoder, som är den största frågan i samhällsdebatten, finns det ingen klar och överlägsen uppfattning bland de svarande kring skogsbruksmetoder förutom att man ser att det finns problem och att de rör ekologiska värden i högre utsträckning.

Vid en sammanslagning av alla tre yrkeskategorier (maskinförare, skogsvårdsarbetare och plantskolearbetare) finns en majoritet för att använda hyggesfria metoder. Men det förändras till ett knappt övertag för nej-sägare bland maskinförare. Det vanligaste svaret bland maskinförare är att man ej vill använda sådana metoder i sitt eget arbete. Men det vanligaste svaret bland maskinförare är att det finns problem med skogsbruket och att det framförallt berör ekologiska värden. Bland plantskolearbetare verkar det vara vanligast med kritik mot bruksmetoderna.

Det är viktigt att se att många återkommande väljer "vet inte" eller "varken eller" vid val av olika metoder. Om hyggesfria metoder skulle kunna innebära fördelar för medlemmen, då skulle nog fler kunna tänka sig att stötta det. Medan man kan säga exakt tvärtom: om det skulle innebära nackdelar för medlemmen, då skulle nog fler kunna tänka sig att motsätta sig det. Det går att jämföra med frågan om medlemmarna kan tänka sig att jobba för skogsbolag istället för entreprenör om det gav bättre villkor.

Vad gäller övriga frågor är det uppenbart att medlemmarna anser att låg lön och produktionspress är problem. Något som också återkommer i GS arbetsmiljörapport.

GS ARBETSMILJÖRAPPORT

Under 2023 gjorde GS-facket en stor enkätundersökning via ett utskick av e-post till 21 138 medlemmar. Svarsfrekvensen var 15 procent vilket motsvarar 3 092 medlemmar. 345 (9,5 procent) av dem angav att de tillhörde avtalsområdet skog.

Sjukskrivningar

Precis som i 2016 års undersökning är Skogsavtalet det avtal med lägst andel sjukskrivningar; 27 procent. Skogsavtalets andel har dock ökat blygsamt från 24 procent sedan dess. Det behöver nödvändigtvis inte innebära att Skogsavtalet är fritt från arbetsmiljöproblem. En av orsakerna till det relativt låga antalet sjukskrivningar på avtalet kan bero på att de flesta medlemmar arbetar på små arbetsplatser med nära anknytning till arbetsgivaren och en stark lojalitetskänsla att "ställa upp".

Arbetsrelaterade skador och sjukdomar

Andel som har besvär sedan de drabbats av skada/sjukdom inom skogsavtalet: 40,7 procent år 2016 jämfört med 33,8 procent år 2023.

Tabell 3. Typ av arbetsrelaterade skador och sjukdomar inom skogsbranschen 2023 (2016)

	Skog	Totalt
Rygg/nackrelaterad sjukdom/skada	47,3 (39,3)	44,4 (39,7)
Ledsjukdom/skada	35,9 (30,4)	37,0 (25,2)
Hudsjukdom/skada	8,9 (1,8)	11,0 (3,8)
Luftvägssjukdom/skada	2,3 (0,0)	8,0 (5,4)
Stressrelaterad sjukdom	44,0 (12,5)	33,9 (17,7)
Hörselsjukdom/skada	17,8 (12,5)	15,7 (12,9)
Skärskada	34,8 (10,7)	36,8 (21,2)
Klämskada	36,2 (19,6)	35,0 (24,5)
Psykisk ohälsa i form av vantrivsel	17,4 (7,1)	30,2 (13,3)
Lösningsmedelsrelaterad skada/sjukdom	2,3 (0,0)	2,5 (1,9)
Annan arbetsskada	26,5 (16,1)	28,2 (16,4)

Vilka skador drabbas medlemmarna av?

Inom Skogsavtalet är det vanligast med rygg- och nackrelaterade skador/sjukdomar. Sedan 2016 års undersökning har andelen ökat med 8 procentenheter. Skogsavtalet är även det avtal som har bland de högsta andelarna medlemmar som har drabbats av stressrelaterade sjukdomar. Nästan hälften av de svarande inom Skogsavtalet har drabbats så pass negativt av stress att det lett till arbetsskada/sjukdom, en enorm skillnad sedan 2016. Vilket kan innebära att produktionspressen är värre nu och det kan eventuellt kopplas till rekordavverkningarna och de enorma vinsterna. Det är en av de medlemsgrupper som har högst stressrelaterade skador.

Tabell 4. Orsaker som medför skada eller sjukdom inom skogsbranschen 2023 (2016)

Hög arbetsbelastning	60,0* (37,5)
Kemiska hälsorisker	3,8 (1,8)
Belastning p.g.a. tunga lyft	36,7 (23,2)
Belastning p.g.a. ensidigt arbete	45,8 (50,0)
Halk-, fall- eller snubbelolycka	50,9* (25,0)
Maskinarbete/utrustning	66,1* (35,7)
Kyla eller hetta	17,9 (0,0)
Dålig organisering av arbetsuppgifter	27,3 (12,5)
Bristande ledarskap	37,9 (10,7)
Mobbing/trakasserier	12,7 (1,8)
Otillräckliga resurser för arbetsuppgift	28,6 (10,7)
Lågt inflytande över min arbetssituation	36,4 (12,5)
Annan	24,0 (8,9)

**Tre vanligaste orsakerna.*

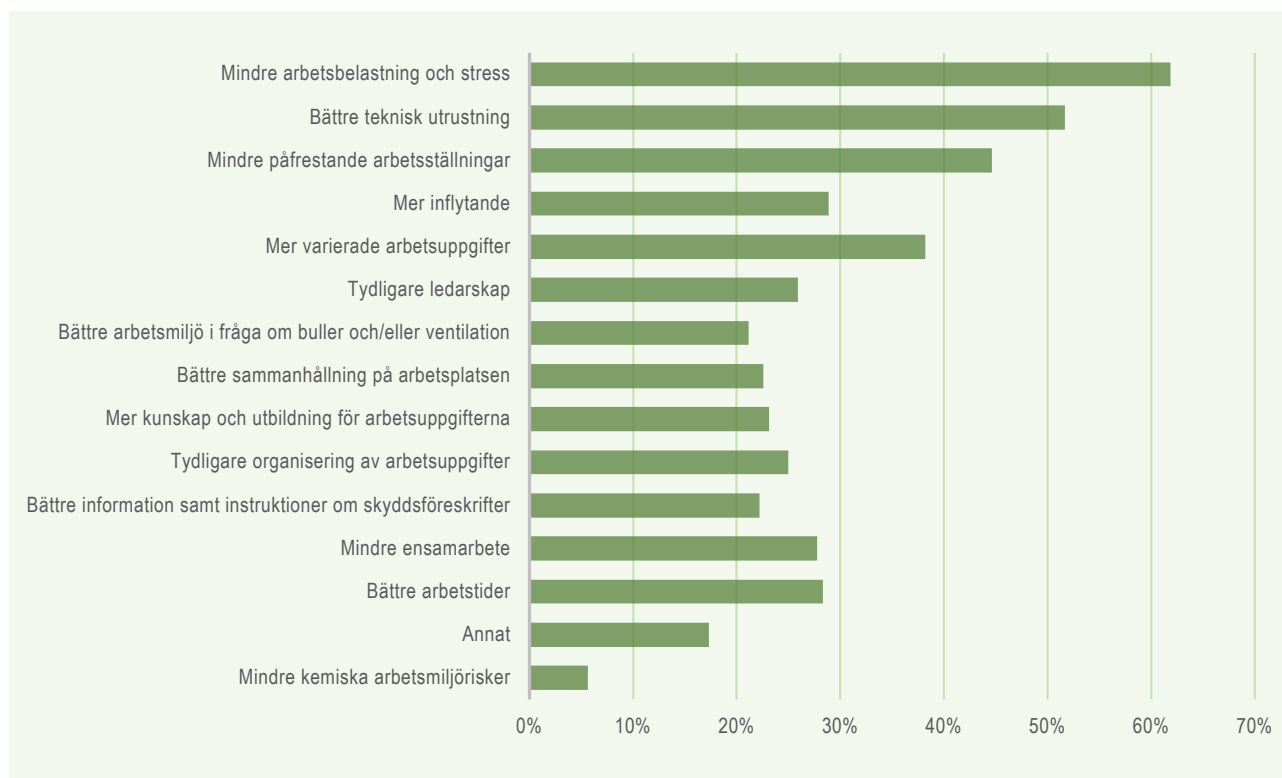
Orsaker till skador

Problem med maskin/utrustning 66 procent följt av hög arbetsbelastning 60 procent är de vanligaste orsakerna. Det är också betydligt högre siffror än jämfört med år 2016. Halk-, fall- eller snubbelolyckor är utan tvekan vanligast inom Skogsavtalet. Bland GS-fackets branscher var skogsbranschen den mest utsatta för den här typen av skador redan år 2016 och sedan dess har skadorna dessutom ökat kraftigt. Inom Skogsavtalet anger två tredjedelar av alla skadedrabbade medlemmar att det har varit orsak eller bidragande faktor till deras skador.

Skogsavtalet är också det avtalsområde inom GS-facket där andelen är högst bland dem som har en skada men inte anmält den (42,7 procent). Den utvecklingen är också negativ, fler svarar ja och färre nej år 2023 jämfört med år 2016.

Förbättringar som kan förhindra arbetsskador

Diagram 27. Andel av Skogsavtalets medlemmar som föreslår respektive förbättring, 2023

Det finns ett tydligt samband mellan de vanligaste orsakerna till en skada och de viktigaste föreslagna förbättringarna för att förhindra skadan. I stort sett hamnar de föreslagna förbättringarna i samma ordning som orsakerna när det kommer till hur medlemmarna har svarat. Högst upp bland de föreslagna förbättringarna hamnar mindre arbetsbelastning och stress, bättre teknisk utrustning och mindre påfrestande arbetsställningar, precis samma förbättringsförslag som toppade listan i 2016 års undersökning.

Friskvård

Andelen är utmärkande låg för Skogsavtalet, där endast 53,6 procent av medlemmarna anger att deras arbetsplats erbjuder friskvård.

Deltidspension

Precis som 2016 års undersökning visade är deltidspensionen en viktig fråga för GS medlemmar. 57,8 procent av medlemmarna bedömer att de hade gått ned på deltid några år före pensionering om de hade fått möjligheten. Det avtalsområde i GS som i minst utsträckning tror att de hade nyttjat deltidspensionen är Skogsavtalet (52,2 procent).

Trivsel och återhämtning

Sett till GS-fackets branschskillnader är Skogsavtalet det med högst andel medlemmar som har svarat helt instämmande. Skogsavtalet har även störst andel medlemmar som anger att de har de resurser och den kunskap som krävs för arbetet, annars är svaren likartade för resterande avtal.

Jämställdhet inom branschen

Inom skogsindustrin jobbar endast 9 procent kvinnor (enligt lönestatistik från september 2023) och det finns därmed arbetsplatser som helt saknar kvinnor.

SLUTSATSER

Mycket pekar på att skogsbruket står inför stora förändringar. Samtidigt gör skogsindustrin enorma vinster och uppnår rekordavverkningar. Det borde finnas utrymme till mer forskning och utveckling samt ökat utrymme till lägre produktionspress och högre löner. Alla är ense om att skogsbruket måste vara hållbart, klart är att det behöver definieras vad hållbarhet är och hur man ska mäta den samt uppnå den.

För GS-facket är det viktigt att undersöka hur produktionspressen skulle kunna minska, hur lönen skulle kunna förbättras och branschen bli mer jämställd. Dessutom är det av intresse att undersöka nivåerna på vinster och lönekostnader i jämförbara branscher. Skogsbolagen behöver göra mer för att ta hänsyn till den sociala hållbarheten. Inte minst vad gäller rekrytering av arbetskraft och situationen för arbetsmigranter.

Den ekologiska hållbarheten kräver att GS-facket bildar en uppfattning kring olika bruksmetoders för- och nackdelar i allmänhet och speciellt hur de hyggesfria metoderna skulle påverka medlemmarna. Det är också viktigt att analysera hur klimatförändringarna och den biologiska mångfaldens utveckling kommer att påverka skogen och skogsbruket. Därtill bör GS-facket se över hur trämassan bäst bör användas ur ett hållbarhets- och sysselsättningsperspektiv. Det är också av betydelse att analysera det fortsatta EU-arbetet med markanvändning och hur det påverkar det svenska skogsbruket.

För GS facket är det uppenbart att mer hänsyn behöver tas till de anställdas villkor och att det finns möjlighet till att följa den fackliga traditionen av att bejaka förändring, inte motsätta sig det.

KÄLLFÖRTECKNING Refenslista

Arbetsmiljöverkets (2019), Tillsyn av skogsbranschen. Länk [här](#).

Dagens PS (2022). Svensk skogsindustri bryter trenden - ständigt uppåt. [Länk här](#).

Föreningen Skogen (2024). Om brist på maskinförare: ur digital artikel. [Länk här](#).

Miljö och Utveckling (2023). Om Naturvårdsverkets granskning av skogen ur miljö- och klimatperspektiv. [Länk här](#).

Riksrevisionen (2020). Granskningsrapport av stater insatser mot exploatering av arbetskraft. Länk [här](#).

SCB (2024). Lönestatistik för maskinförare och jämförbara yrken. [Länk här](#).

Skogsaktuellt (2024). Om virkespriser och om skogsindustrins satsning på forskning och utveckling. Länk [här](#).

Skogsaktuellt (2024). Sveaskog ökar omsättningen år 2023. [Länk här](#).

Skogsforsk (2020). Skogsvårdsföretagens rekrytering. Länk [här](#).

Skogsforum (2023). Vinster för skogsbolagen år 2022. [Länk här](#).

Skogsstyrelsen (2023). Avverkningssiffror för år 2021 och 2022. [Länk här](#).

Skogsstyrelsen (2023). Prognos för avverkning år 2023. [Länk här](#).

Sveriges Radio (2023). Förslag på mer hyggesfria metoder. [Länk här](#).

SVT (2022). EU:s utredning om kartellbildning inom Skogsindustrin. [Läs här](#).

SVT (2022). Den finska modellen med hyggesfritt skogsbruk. [Länk här](#).

Upphandlingsmyndigheten (2019). Riskbedömning av skogsvårdare. Länk [här](#).

